

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
PUSIAU NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2023-03-07 Nr. TP-3

Vilnius

Posėdis įvyko 2023 m. vasario 21 d. 13 val. pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – doc. dr. Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė, Ona Drobelenė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, Zigmantas Kalesinskas, doc. Virginijus Kašinskas, Vaida Kasparavičienė, Angelė Kavaliauskienė, Olijardas Lukoševičius, prof. dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, dr. Žilvytis Šaknys, Jonas Vaiškūnas, dr. Skaidrė Urbonienė; Tarybos administracijos specialistai: dr. Audronė Daraškevičienė, dr. Jolita Eidikonienė, Gintaras Skamaročius.

Kvorumas yra.

Darbotvarkė:

1. Dėl Etninės kultūros globos tarybos 2022 metų veiklos ataskaitos projekto (40 min.);
2. Dėl etninės kultūros klausimams skirtos konferencijos organizavimo Seime kovo 22 d. (20 min.);
3. Dėl kreipimosi į Lietuvos heraldikos komisiją (20 min.);
4. Dėl etninės kultūros organizacijų galimybių gauti paramą iš Lietuvos kultūros tarybos ir santykio su mėgėjų meno kūrėjų statusu (20 min.);
5. Dėl tautinių (stilizuotų) šokių netikslaus įvardijimo „Duokim garo“ laidose ir kitoje visuomenei pateikiamoje sklaidoje (15 min.);
6. Kiti klausimai.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį į Užgavėnių proga visuomenėje besiplieskiančią diskusiją dėl persirengėlių kaukių, tačiau ji pasiūlė šį klausimą dėl laiko stygiaus palikti ateičiai. Ji pasiūlė darbotvarkę papildyti klausimu dėl etnokultūrinio ugdymo eliminavimo iš „Tūkstantmečio mokyklų“ programos įgyvendinimo. Pakoreguotai darbotvarkėi pritarta bendru sutarimu.

1. SVARSTYTA. Etninės kultūros globos tarybos 2022 metų veiklos ataskaitos projektas.

D. Urbanavičienė pristatė Etninės kultūros globos tarybos 2022 metų veiklos ataskaitos (toliau – Ataskaita) I dalį. Šios dalies projektui pritarta bendru sutarimu.

Pristatydama Ataskaitos II dalį, kuri buvo parengta vadovaujantis EKG 2022 m. veiklos planu, D. Urbanavičienė nurodė, kad Ataskaitoje kai kurie darbai sugrupuoti kitaip nei plane, ir pasiūlė ateityje aptarti siūlymus dėl EKG 2022 m. veiklos plano struktūros keitimo.

Pritarta siūlymui bendru sutarimu.

Iš eilės pristatydama ataskaitos II dalies poskyrius, D. Urbanavičienė pastebėjo, kad ataskaitos projekte yra kelios veiklos plane numatytos veiklos, kurios dėl vienu ar kitu priežasčių nebuvo įgyvendintos. Ji pasvarstė, galbūt tokias veiklas ir jų neįgyvendinimo priežastis vertėtų pristatyti bendrai, neišskiriant atskirų poskyrių. Taip pat ji paklausė, ar verta į ataskaitą rašyti darbus, kurie buvo atlikti tik iš dalies, jų aprašymas minimalus.

Z. Kalesinsko nuomone, iš dalies įgyvendintas veiklas visgi reikėtų išskirti atskirais poskyriais – tai būtų kaip gairės ateičiai, o neįgyvendintas veiklas vertėtų apibūdinti trumpai ataskaitos skyriaus pabaigoje.

R. Astrauskas pasiūlė minint EKG 2022 m. raštus, posėdžius ir kt. lakoniškai nurodyti, kas konkrečiai juose buvo siūloma.

V. Jocys pasiūlė pasidomėti, kokia yra kitų institucijų ataskaitų forma. Jo nuomone, ataskaitą reikėtų siaurinti, įvardinant tik svarbiausius dalykus.

D. Urbanavičienė atsakė, kad kitų Seimui atskaitingų institucijų ataskaitomis kasmet domimasi. Tačiau tiek Valstybinės kultūros paveldo komisijos, tiek Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ir kt. veiklos spektras yra siauresnis, dėl to ir ataskaitos siauresnės. Ataskaitos viešajame eteryje išlieka ilgam, jose užfiksuoti siūlymai lieka lyg gairės ateičiai, tad tikrai naudinga ataskaitoje institucijos veiklą išdėstyti plačiai.

Z. Kalesinskas pritarė, kad ataskaita gali būti ir platesnė. Ypatingai svarbu užfiksuoti, kurie siūlymai nebuvo išgirsti. Prie jų galima grįžti ateityje.

L. Sungailienė pastebėjo, kad EKG 2022 m. svetainėje dažnai būna lakoniškai apžvelgtos EKG 2022 m. raštuose, posėdžiuose ir kitoje veikloje keliamos problemos. Tad kai kada galima įdėti nuorodą į EKG 2022 m. svetainę.

Aptariant Atmintinų metų veikloms skirtą poskyrį, V. Jocys pasiūlė nurodyti, kad Žemaitijos regioninė etninės kultūros globos taryba kreipėsi į Seimą dėl Žirgo metų paskelbimo.

D. Urbanavičienė pasiūlė Ataskaitoje sujungti etninės kultūros būklės savivaldybėse ir būklės etnografiniuose regionuose klausimus. Pristatydama poskyrį apie Rekomendacijų savivaldybėms dėl etninės kultūros plėtros rengimą, D. Urbanavičienė paklausė L. Sungailienės, kokios nuotaikos tvyro šiuo klausimu LNK.

L. Sungailienė atsakė, kad KM laikosi nuomonės, jog tiek šias Rekomendacijas, tiek Sutartinių tradicijos puoselėjimo centrų kūrimo gaires turėtų tvirtinti jų iniciatoriai – EKGK ir LNKCC.

D. Urbanavičienė paprašė M. Lietuvos atstovus atidžiai peržiūrėti Ataskaitos poskyrį, kuriame rašoma apie M. Lietuvos etnografinio regiono heraldikos reikalus.

V. Griškevičienė paragino visur vartoti terminą „etnografinis Mažosios Lietuvos regionas“. Jos nuomone, labai svarbu įterpti, kad kovo 13 d. suplanuotas susitikimas su Seimo nariais dėl Valstybės herbo, kitų herbų ir herbinių ženklų įstatymo pataisų.

D. Urbanavičienė pakvietė Aukštaitijos, Žemaitijos ir Dzūkijos (Dainavos) atstovus atsiųsti pastabų poskyriams, kuriuose aprašomi Aukštaitijos, Žemaitijos ir Dzūkijos (Dainavos) heraldikos reikalai.

Aptariant planuotas, bet nesurengtas diskusijas su savivaldybių atstovais klausimą, Z. Kalesinskas ir L. Sungailienė pasiūlė Ataskaitoje palikti atskirą poskyrį, nes tai svarbus klausimas, kuris visgi buvo svarstytas. Jo išskyrimas padėtų atkreipti į jį didesnę dėmesį ateityje.

D. Urbanavičienė pakvietė Sūduvos atstovus teikti pastabas poskyriui, kuriame aptariamas Sūduvos pavadinimo klausimas.

Aptariant LR Mokslo ir studijų įstatymo tobulinimą siekiant užtikrinti lituanistikos prioritetą, D. Urbanavičienė pastebėjo, kad svarbiausia problema išlieka – sąvokos *lituanistika* apibrėžties įstatyme trūkumas. Ji suabejojo, ar verta su šiuo klausimu skubėti, žinant kritiškas nuostatas dėl lituanistikos Seimo Švietimo ir mokslo komitete.

N. Balčiūnienės nuomone, šį klausimą galima kelti per planuojamą kovo 22 d. konferenciją Seime.

D. Urbanavičienė pasiūlė klausimą dėl lituanistikos kelti laikinosiose Seimo grupėse, aptarti su Seimo nariu V. Rakučiu.

Aptariant poskyrį apie bendradarbiavimą su Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondu (toliau – SRTRF) dėl paramos etninės kultūros leidiniams ir sklaidos priemonėms, J. Rudzinskas priminė, kad yra atsiuntęs informaciją apie savo nuveiktus darbus su SRTRF, kuriuos galima įtraukti į Ataskaitą.

Aptariant bendradarbiavimo su LRT poskyrį, nutarta jį papildyti informacija apie visus metus EKGK teiktus pranešimus LRT.

Pristačiusi kitus Ataskaitos II skyriaus poskyrius, D. Urbanavičienė pakvietė visus artimiausiomis dienomis teikti pastabas.

Bendru sutarimu pritarta Ataskaitos II skyriaus (su pataisymais pagal išsakytas pastabas) patvirtinimui.

D. Urbanavičienė pristatė Ataskaitos III ir IV skyrius. Jiems pritarta bendru sutarimu.

NUTARTA. Patvirtinti EKGK 2022 metų ataskaitos projektą, pakoreguotą pagal posėdyje

išsakytas pastabas (pridedama).

2. SVARSTYTA. Etninės kultūros klausimams skirtos konferencijos organizavimas Seime kovo 22 d.

D. Urbanavičienė priminė, kad jau buvo išgryninti klausimai konferencijai „Tapatybė ir etninė kultūra Rusijos ir Ukrainos karo kontekste“, kuri buvo planuota kartu su Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija (klausimų sąrašas užfiksuotas 2022 m. rugsėjo 13 d. EKGTT posėdžio protokole). D. Urbanavičienė pasiūlė sudaryti darbo grupę konferencijos organizavimui. Pakvietė įsitraukti V. Griškevičienę, J. Rudzinską, L. Sungailienę, D. Senvaitytę, N. Balčiūniene ir kitus.

NUTARTA:

1. Etninės kultūros klausimams skirtoje konferencijoje Seime kovo 22 d. nagrinėti 2022 m. rugsėjo 22 d. Tarybos posėdyje išgrynintus klausimus.

2. Į darbo grupę įtraukti D. Urbanavičienę, V. Griškevičienę, J. Rudzinską, L. Sungailienę, D. Senvaitytę, N. Balčiūniene.

3. SVARSTYTA. Kreipimasis į Lietuvos heraldikos komisiją.

D. Urbanavičienė informavo, kad vasario 14 d. Prezidentūroje vykusio renginio metu ji aptarė su Prezidentu Mažosios Lietuvos herbo kūrimo problemą. Pabrėžta, kad EKGTT atsidūrė aklavietėje, nes LHK pakeitė Herbų, herbinių vėliavų, herbinių anstpaudų ir herbinių ženklų kūrimo taisykles (toliau – Taisyklės), kuriose įtvirtino, jog būtent EKGTT turi teikti etnografinių regionų heraldikos projektus, tačiau tam Taryba neturi lėšų (jas turi savivaldybės), o ir neaišku, kaip organizuoti šių projektų kūrimo viešuosius pirkimus, nes pagal LHK patvirtintas Taisykles pareiškėjai neturi sprendžiamojo balso dėl galutinio heraldikos projekto priėmimo. Be to, heraldikos projektų kūrimo užsakymas yra ne ekspertinė, o daugiau vykdomojo pobūdžio veikla, kuri nepriklauso EKGTT pagal funkcijas. Lietuvos Respublikos vėliavos ir kitų vėliavų įstatymas nustato, kad pati EKGTT tvirtina etnografinių regionų vėliavas (suderinusi su LHK), tad EKGTT negali būti dviejuose vaidmenyse – ir teikti vėliavų heraldinius projektus, ir juos tvirtinti. Galiausiai visiškai neaišku, kokius heraldinius projektus teikti dėl Mažosios Lietuvos herbo, nes LHK atsakymai dviprasmiški ir stokoja argumentų. Regione kaip pagrindinis herbo simbolis kolegialiai išrinktas briedis, LHK posėdžiuose priimtas nutarimas, kad tokiam sprendimui galima pritarti, tačiau šių posėdžių protokoluose įrašytas nutarimas, kad briedis negali būti pagrindinis simbolis. Pokalbio su Prezidentu metu jis kreipėsi LHK narę J. Karpavičienę, tačiau ji pareiškė, kad LHK neprieštarauja briedžiui kaip pagrindiniams simboliui ir apkaltino Tarybą, kad būtent ji sustabdė visą procesą nepateikdama M. Lietuvos heraldikos projektų LHK. Galiausiai Prezidentas pasakė, kad šiais metais Mažosios Lietuvos herbas

turi būti patvirtintas.

D. Urbanavičienės pasiūlė parengti raštą LHK, kuriame būtų pateikta argumentacija, kad būtina pakeisti Taisykles, jose įtvirtinant naują nuostatą – etnografinių regionų heraldinių ženklų projektus EKGK teikia bendradarbiaudama su regionų atstovaujančiomis savivaldybėmis. Be to, turi būti sugrąžinta į Taisykles nuostata, kad galutinis sprendimas dėl heraldikos projektų priimamas toks, kuris tenkina tiek LHK, tiek pareiškėjus. Rašte taip pat reikėtų paklausti, kodėl atmetamas briedis kaip pagrindinis Mažosios Lietuvos herbo simbolis, prašant pateikti aiškius argumentus.

V. Griškevičienė priminė, kad yra pasirašyta septynių Mažosios Lietuvos savivaldybių sutartis dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo sukūrimo. Šilutės savivaldybė įpareigota atstovauti ir spręsti šį klausimą. Pagal naująsias LHK patvirtintas Taisykles šis susitarimas netenka galios, nes savivaldybės nebegali būti pareiškėjais, tai gali daryti tik Etninės kultūros globos taryba Einant kompromiso ir demokratijos keliu, Taisyklėse turėtų būti įtvirtinta savivaldybių teisė dalyvauti teikiant regiono heraldikos projektus. Dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo vizualizacijos, V. Griškevičienė informavo, kad regiono bendruomenė diskutuoja apie kompromisinį variantą - šalia briedžio simbolio įvedant ir kitus simbolius: dabar rengiami eskizai, juos pamatysime kovo viduryje.

Z. Kalesinsko nuomone, ginčyti LHK patvirtintas Taisykles beprasmiška, juolab, kad pati Taryba visada siūlėsi dalyvauti etnografinių regionų heraldikos kūrime. Ar reikalaujami Taisyklių pakeitimo neįsivelsime į dar vieną konfliktą? Reikėtų ieškoti kompromiso tiek dėl Taisyklių, tiek dėl etnografinio ML regiono herbo ir jo simbolio.

D. Urbanavičienė paklausė, kaip EKGK gali būti heraldikos projektų kūrimo užsakovė, jeigu tokie projektai yra nematerialusis turtas ir EKGK negali tokio turto turėti. Naujo heraldikos projekto sukūrimas kainuoja tūkstančius, o EKGK neturi tam lėšų. Svarbiausia nepamiršti, kad EKGK ir LHK yra lygiavertės institucijos, taigi LHK negali primesti EKGK vykdomosios funkcijos. Ji paklausė, kuo blogas siūlymas įtvirtinti nuostatą, kad paraišką EKGK teikia kartu su savivaldybėmis? Tai, jos nuomone, išspręstą problemą.

Z. Kalesinskas pastebėjo, kad kiekviena savivaldybė turi tam tikrų ambicijų, skiriasi savivaldybių ekonominiai ir kitokie interesai. Ieškant konsensuso tarp savivaldybių galima įklimpti į labai dideles diskusijas. Būtų kaip tik naudinga, kad procesui vadovautų viena institucija – EKGK. Jis pasidalino patirtimi, kaip buvo sunku Sūduvos savivaldybėms susitarti kuriant Sūduvos herbą.

V. Griškevičienė priminė, kad etnografiniame regione jau yra bendras savivaldybių sutarimas: sutarimas dėl simbolio patvirtintas visų etnografinio Mažosios Lietuvos regiono savivaldybių vadovų parašais. Trūksta kompromiso tik su LHK. Jos nuomone, LHK galėtų prieštarauti dėl ženklo išpildymo/vizualizacijos, bet ne dėl simbolio parinkimo.

Z. Kalesinskas atsakė, kad jis tiesiog bando rasti raktą, kaip būtų galima užbaigti ilgalaikį

konfliktą ir pasiekti, kad ML turėtų herbatą.

D. Urbanavičienė pasakė, kad jo siūlomas kelias nepadės pasiekti kompromiso, nes EKGK visų pirma visiškai neturi pinigų naujam herbo projektui sukurti.

Z. Kalesinskas pastebėjo, kad Sūduvos regioninė taryba iš viso neturėjo pinigų, bet sugebėjo sukurti Sūduvos herbatą – tiesiog ieškota galimybių ir kompromisų. Juk niekas netrukdo EKGK bendrauti ir bendradarbiauti su savivaldybėmis.

R. Astrauskas atkreipė dėmesį, kad įpareigojimą susitarti nurodė pats Prezidentas. Tačiau abi pusės užsispyrusios, ir niekas negali nė trupučio nusileisti. Jo nuomone, sprendimą galima rasti susitikus ir klausimą aptarus kartu su Prezidentu.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad rašto parengimas susitikimui neprieštarauja.

L. Sungailienė priminė, kad buvo 2020 m. EKGK heraldikos temai skirtas posėdis. Jo metu buvo priimtas nutarimas siūlyti, kad regionų atstovų nuomonė būtų išgryninama per EKGK regionines tarybas. Taip pat pat buvo nutarta siūlyti, kad regionų heraldikos projektus derinimui ir aprobavimui į LHK teikia EKGK. Tai buvo užfiksuota ir protokole. Panašu, kad remiantis būtent šiais EKGK pasiūlymais LHK suformulavo Heraldikos kūrimo taisykles.

D. Urbanavičienė pritarė, kad buvo tokie siūlymai pabrėžint EKGK ekspertinę funkciją, tačiau jie buvo neteisingai suprasti. LHK įpareigojo EKGK atlikti ne ekspertines, o vykdomąsias funkcijas – apmokėti heraldikos eskizų sukūrimą. Be to, LHK tuos eskizus gali atmesti ir reikalauti kurti vis naujus eskizus, o tokį žaidimą gali žaisti tik tas, kas turi daug pinigų. EKGK to negalėtų daryti ir pagal viešųjų pirkimų taisykles, nes galutinis sprendimas dėl užsakymo išpildymo rezultatų nepriklauso nuo EKGK. Teikiamas siūlymas reikalaujant keisti Taisykles labai nedidelis – jose tik įrašyti, kad EKGK kartu su savivaldybėmis teikia heraldinius regionų projektus.

L. Sungailienė pastebėjo, kad keistai atrodo EKGK pozicijos kaitaliojimas: iš pradžių EKGK reikalauja vadovauti regionuose kylančioms diskusijoms, dabar ji nebenori jai suteiktų įgaliojimų.

D. Urbanavičienės dar kartą pabrėžė, kad EKGK pabrėžė savo kaip ekspertinės, o ne kaip vykdomosios institucijos dalyvavimą kuriant regionų heraldikos projektus. Jos nuomone, visa bėda, kad LHK patvirtintose Taisyklėse tiesiog netinkamai suformuluotos kai kurios subtilybės. Būtent todėl reikalingas raštas išsamiau paaiškinant EKGK funkcijas ir galiausiai prašant patikslinimo, kokia yra galutinė oficiali LHK pozicija dėl etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo – ar briedis gali būti pagrindinis simbolis, ar ne; kaip pastaruoju atveju dalinti skydą, kaip jame komponuoti pagrindinį ir antraeilinius simbolius ir pan. Ji atsisakė eiti į pokalbį su LHK be prieš tai pateikto rašto, kuriame būtų aiškiai įvardintos problemos ir pateikti argumentai. Jos nuomone, dabartinė situacija yra aklaivietė, nes EKGK neturi nė vieno eskizo. Eskizus turi Šilutės savivaldybė, tačiau pagal Taisykles ji nuo pateikimo yra nušalinta.

L. Sungailienė pastebėjo, kad EKGK gali būti tiesiog tarpininkai.

D. Urbanavičienė paprieštaravo: EKG T negali pateikti Šilutės savivaldybės eskizo, nes pagal Taisyklės pareiškėjas turi pateikti savo eskizą.

L. Sungailienė pakomentavo, kad kol tęsis diskusija dėl Taisyklių, pasibaigs Klaipėdos krašto metai.

D. Urbanavičienė nuomone, LHK gali pakoreguoti Taisyklės per vieną posėdį ir niekur niekas nepavėluos.

R. Astrausko nuomone, reikėtų gauti etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo eskizus iš Šilutės savivaldybės ir pateikti juos LHK. Jeigu būtų gautas neigiamas atsakymas, eskizams kurti galima prašyti pinigų iš paties Prezidento ar iš dar kažko. Jo nuomone, kaitalioji Taisyklių tikrai neverta.

D. Urbanavičienė priminė, kad tai prieštarauja Taisyklėms, Prezidentas lėšų eskizų kūrimui neskirsto, pati LHK jokių eskizų kūrimo neapmoka. Jos nuomone, Taisyklės yra nelogiškos ir pažeidžia Tarybos prestižą. Ji informavo, kad kovo 13 d. į EKG T ateina Seimo nariai, su kuriais bus aptariama etnografinio Mažosios Lietuvos regiono kūrimo problema ir EKG T siūlymas papildyti Lietuvos Respublikos herbo ir kitų herbų įstatymo 3 straipsnį nauja dalimi, kurioje būtų įtvirtinta nuostata, kad LHK turi atsižvelgti į vietos žmonių nuomonę, nes herbai kuriami būtent vietos žmonėms kaip jų simbolis.

R. Astrauskas pastebėjo, kad dėl to jis nesiginčija. Tačiau reikalavimai dėl Taisyklių keitimo tikrai nepagelbės.

D. Urbanavičienė pakartojo, kad be rašto į susitikimą su LHK neis.

L. Sungailienė pritarė rašto parengimui, ramiai apgalvojant problemas. Tačiau nereikėtų pamiršti, jog EKG T siūlėsi pati būti tarpininke derinant regionų bendruomenių nuomonę. Gaila tik, kad Taisyklių projektas nebuvo derintas su EKG T.

R. Astrauskas pritarė raštui, svarbiausia, kad jis pagelbėtų, o nepakenktų.

V. Griškevičienė pasakė, kad Šilutės savivaldybė su EKG T pateiks naujus eskizus LHK. Tačiau ją neramina tai, kad viena institucija primeta savo valią kitai lygiavertei institucijai. Ji pritarė D. Urbanavičienės siūlymui parengti raštą – tai labai padėtų dialoge su LHK, kurios kai kurie nariai tikrai nėra etiški.

NUTARTA. Įpareigoti D. Urbanavičienę parengti raštą LHK dėl Herbų, herbinių vėliavų, herbinių anstpaudų ir herbinių ženklų kūrimo taisyklių pakeitimo ir dėl LHK pozicijos išaiškinimo etnografinio Mažosios Lietuvos regiono herbo klausimu; raštą suderinti su Taryba el. paštu.

4. SVARSTYTA. Tautinių (stilizuotų) šokių netikslus įvardijimas „Duokim garo“ laidose ir kitoje visuomenei pateikiamoje sklaidoje.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad „Duokim garo“ laidose, taip pat ir plačiau yra naudojamas

terminas *liaudiškas šokis*, nutylint, kad tai yra ne liaudies šokis, o autorinė kūryba. Tai visuomenės klaidinimas. „Duokim garo“ laidose rodant tokį šokį titruose nenurodomi šokio choreografiją ir muziką sukūrę autoriai, o tai pažeidžia ir LR Autorinių ir greturinių teisių įstatymą. Liaudies ir autorinio šokio supainiojimas plinta ir edukacinėje veikloje, nes mokytojai net nepasako vaikams, kad juos išmokino šokti ne liaudies, o autorinį stilizuotą tautinį šokį.

L.Sungailienė atsakė, kad laidoje „Duokim garo“ nurodomas ansamblio vadovas, o visa kita informacija, gauta iš ansamblio vadovo, pateikiama laidos pabaigoje prabėgančiuose titruose. Jau anksčiau išgirdusi D. Urbanavičienės išsakytas pastabas, L. Sungailienė jas perdavė savo kolegoms ir jie ketino klaidą ištaisyti. Kaip tik dabar montuojama nauja laida, informacija apie šokių autorius turėtų atsirasti titruose, šią informaciją sutikslinant.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad egzistuoja didelė problema, jog visuomenė apskritai stilizuotus šokius laiko liaudies šokiais, autorinė kūryba laikoma liaudies kūryba ir tapatinama su etnine kultūra. Lyg ir daroma skirtis tarp *liaudiško* ir *liaudies* šokio, bet tarp šių žodžių jokio skirtumo iš esmės nėra. Šią problemą reikėtų kelti ir spręsti.

L.Sungailienė pasiūlė organizuoti diskusiją. O galbūt Taryba galėtų paviešinti savo poziciją, aiškiai įvardyti, kuo tikras liaudies šokis skiriasi nuo stilizuoto liaudies šokio.

NUTARTA. Organizuoti diskusiją liaudies ir stilizuoto liaudies šokio klausimu.

5. SVARSTYTA. Etninės kultūros organizacijų galimybės gauti paramą iš Lietuvos kultūros tarybos (toliau – LKT) ir santykis su mėgėjų meno kūrėjų statusu.

D. Urbanavičienė priminė, kad LKT yra dvi programos, skirtos organizacijoms: „Meno kūrėjų organizacijų strateginis finansavimas“ ir „Kultūros organizacijų strateginis finansavimas“. Etnokultūrinės organizacijos negali gauti finansavimo nė vienoje programoje, išskyrus pagal pirmąją tik meno kūrėjų organizacijos statusą turinčią vieną tautodailininkų asociaciją. Ji paklausė J. Rudzinsko ir V. Kašinsko, ar galėtų kurioje nors iš šių programų finansavimą gauti, pavyzdžiui, Lietuvių etninės kultūros draugija ar Kraštotyros draugija: pavyzdžiui, kalendorinių švenčių sukūrimui ar profesionalaus folkloro dainininko (pvz. Veronikos Povilionienės) kūrybos plėtotei. Ji atkreipė dėmesį, kad pagal LR Autorinių ir greturinių teisių įstatymą folkloras nelaikomas autorinių teisių objektu.

V.Kašinskas atsakė, kad gaunant meno kūrėjo statusą svarbiausia yra išsilavinimas ir kūrybos įdirbis. Dailininkų sąjunga kūrėjo statusą suteikia baigusiems VDA ar kitą analogišką švietimo įstaigą ir įvertinus darbus. Į etninę kultūrą čia žiūrimą iš aukšto.

D.Urbanavičienė pastebėjo, kad pagal LR Meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų įstatymą asmuo gali būti pripažintas meno kūrėju tik jei kuria (ar atlieka) originalią kūrybą. Tad profesionalus folklorininkas vargu ar galėtų gauti meno kūrėjo statusą, nes jis kuria visai kitu principu. Toliau

įstatyme nurodoma, kad meno kūrėjo statusas suteikiamas tik asmenims, kuriantiems profesionalų, t.y. autorinį, meną. Tiesa, J. Rudzinskui pavyko įrodyti, kad viena tautodailininkų asociacija jungia profesionalius menininkus, tačiau tik ši asociacija gali gauti LKT finansavimą, kaip turinti meno kūrėjo statusą, tai neįmanoma kitoms etninės kultūros organizacijoms.

J. Rudzinskas patikslino, kad Lietuvos tautodailininkų sąjunga (toliau – LTS) per pastaruosius kelerius metus nėra laimėjusi nė vieno projekto. Jis atkreipė dėmesį, kad nereikėtų painioti LTS su kita tautodailininkų asociacija, turinčia meno kūrėjų statusą.

D. Urbanavičienė papildė, kad pastaroji asociacija pagal įtvirtintą tvarką visgi galimybę gauti finansavimą iš pirmosios minėtos programos turi, o kitos net neturi galimybės. Pagal šią ir pagal minėtą LKT antrąją programą, skirtą strateginiam kultūros organizacijų finansavimui, yra dar kitas „apynasris“ – turėti savo lėšų ir darbuotojus.

D. Urbanavičienė priminė, kad šiemet EKG T turi padaryti etninės kultūros srityje veikiančių organizacijų sąvadą. Norėtųsi šių organizacijų paklausti, ar jos turi savo etatus ir galimybes juos turėti, ar turi savo pastovų biudžetą. Pati vadovaudama asociacijai ji žino, kad pagal Asociacijų įstatymą dauguma etnokultūrinių organizacijų gauna lėšas tik iš nario mokesčio, o jo nepakaka jokiems etatams, net ir patalpų nuomai. Jei tokios organizacijos negali gauti lėšų projektams ir iš LKT, jos negali gyvuoti. Daugelyje užsienio šalių tokios bendruomenės turi žymiai daugiau galimybių. Lietuvoje meno kūrėjai turi didžiules galimybes ir garantijas, jiems skirta socialinės paramos programa ir t.t. Tuo tarpu etnokultūrinės organizacijos lieka už borto. Ji pasiūlė parengti klausimą siekiant išsiaiškinti tokių organizacijų galimybes turėti etatus, patalpas, pastovų biudžetą ir pan. Vėliau EKG T turėtų sugalvoti siūlymus, kaip rasti galimybes tokioms organizacijoms gyvuoti. Gal tai būtų nauja LKT programa, kurioje nereikėtų rodyti etatų ir t.t., arba tai galėtų būti etninės kultūros lauko organizacijoms skirta atskira programa iš valstybės biudžeto (pvz., panašią programą turi Estijos Liaudies kultūros centras).

J. Rudzinskas pastebėjo, kad tai pasiekti buvo bandoma ir anksčiau, bet nepavyko. Dabar visai kita situacija, verta bandyti.

D. Urbanavičienės nuomone, tai pasiekti būtų įmanoma 2024 metais. Ji pakvietė sudaryti darbo grupę šiam klausimui.

J. Rudzinskas ir V. Jocy s pasiūlė pasikviesti sociologų ir teisininkų.

R. Astrausko nuomone, nereikėtų kelti klausimo dėl Meno kūrėjų įstatymo keitimo siekiant suteikti meno kūrėjo statusą etnokultūros lauko kūrėjams, reikėtų ieškoti kitų kelių.

D. Urbanavičienė pritarė. Analizė turėtų padėti tiksliau išsiaiškinti etnokultūrinių organizacijų situaciją, iš to išplauks ir siūlymai dėl padėties gerinimo.

NUTARTA. Sudaryti darbo grupę siūlymams dėl Etnokultūrinių organizacijų rėmimo parengti,

įtraukiant J. Rudzinską, V. Joci, N. Blčiūniene, D. Urbanavičienę.

5. SVARSTYTA. Etnokultūrinio ugdymo eliminavimas iš „Tūkstantmečio mokyklų“ programos (toliau – Programa) įgyvendinimo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad Programai skirti didžiuliai pinigai – I etapui iki 2026 metų vidurio net ketvirtis milijardo (per 255.000 mln. Eur). Rokiškio rajono mokyklai pasiūlius pagal Programą sukurti folkloro studiją, iš savivaldybės gautas atsakymas, kad folkloras neatitinka Programos tikslų, turi būti kažkas modernaus. D. Urbanavičienė pastebėjo, kad į šią žinią reagavo Seimo nario Navicko patarėja, pastebėdama, kad toks atsakymas labai keistas. Galbūt čia įvyko prasilenkimas tarp Programos rengėjų ir regionų biurokratų. Panagrinėjus Programą, joje apribojimų dėl etninės kultūros nerasta. Įžanginėje Programos dalyje nurodoma, kad Programa parengta vadovaujantis Lietuvos 2021–2030 m. nacionaliniu pažangos planu, o šio plano 4-as strateginis tikslas yra „Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą“. Tačiau tikslo stiprinti tautinį tapatumą įgyvendinimo galimybės tiek Programoje, tiek jos koncepcijoje nėra aiškiai įvardytos. Programos koncepcijoje kalbama tik apie profesionalaus meno kolektyvus, o čia jau slypi pavojus. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad tai prieštarauja ir LR Nacionalinio saugumo įstatymui, kuriame įtvirtinta valstybės pareiga globoti tradicijas, ugdyti tautinį sąmoningumą ir t.t. LR Švietimo įstatyme taip pat įtvirtintas švietimo tikslas perduoti asmeniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus. Dar labiau etninės kultūros ugdymo svarba pabrėžiama LR Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme. Taigi Programa privalėjo būti rengiama remiantis šiais aukštesniais teisės aktais. D. Urbanavičienė pasiūlė reikalauti, kad Programos koncepcija būtų pakoreguota taip, jog ji atitiktų minėtus įstatymus ir būtų atvetos durys etninei kultūrai. Apie tai reikėtų kalbėti Seime planuojamoje konferencijoje.

R. Astrauskas pritarė rašto parengimui ir problemos viešinimui.

A. Kavaliauskienė pasiūlė parengti rekomendacijas dėl Programos įgyvendinimo. Gali būti, kad Seime vyksiančioje konferencijoje priimsime rezoliuciją, bet rezultatui pasiekti reikalinga rimtesnė atrama.

NUTARTA. Įtraukti klausimą apie etninės kultūros santykį su „Tūkstantmečio mokyklų“ programa į kovo 22 d. organizuojamą Seime konferenciją, skirtą etninės kultūros problemų aptarimui.

Posėdžio pirmininkė

Posėdžio sekretorė

Dalia Urbanavičienė

Audronė Daraškevičienė